

VLADIMIR R. PETKOVIC

Komaj nekaj dni po smrti prof. Miloja M. Vasića je 14. novembra 1956 srbsko arheologijo zadel nov udarec s smrtjo akademika univ. prof. dr. Vladimira R. Petkovića, predsednika Arheološkega instituta Srpske akademije nauka.

Rojen je bil prof. Petković 30. IX. 1874. leta v Donji Livadici (okr. Požarevac). Gimnazijo je obiskoval v Svilajncu in Kragujevcu, kjer je leta 1895 maturiral. Filozofsko fakulteto (filološko-zgodovinski oddelek) je leta 1897 končal v Beogradu. Po nekaj letih službovanja kot predavatelj po raznih gimnazijah v Srbiji je leta 1900 in 1901 študiral v Münchenu pri prof. K. Krumbacherju bizantologijo. Od leta 1902 je študiral umetnostno zgodovino in arheologijo do leta 1904, ko je odšel v Halle a. S., kjer je obiskoval predavanja umetnostnega zgodovinarja A. Goldschmidta in arheologa K. Roberta. Tukaj je leta 1905 tudi doktoriral iz umetnostne zgodovine in arheologije. Po vrnitvi v Srbijo je leta 1905 postal pomočnik upravnika Narodnega muzeja v Beogradu. Leta 1911 je bil izbran za docenta, leta 1919 za izrednega in leta 1922 za rednega profesorja za umetnostno zgodovino na Filozofski fakulteti v Beogradu. Petković je bil član Srpske akademije nauka, Nemškega arheološkega inštituta v Berlinu, Avstrijskega Arheološkega inštituta na Dunaju, Bolgarskega Arheološkega inštituta v Sofiji, Kondakovskega inštituta v Pragi in Slovanskega inštituta v Pragi.

Delo Vladimira R. Petkovića je za arheologijo nekoliko manjšega pomena kakor pa za umetnostno zgodovino, kateri je posvetil vse svoje življenje. Prvenstveno se je ukvarjal s srbskim srednjeveškim slikarstvom, freskami, čeprav tudi drugih področij ni zanemarjal. Glede na pojmovanje posameznih jugoslovanskih strokovnjakov, ki tudi srednjeveško slikarstvo in stavbarstvo prištevajo med arheološke veje, bi tudi v tem pogledu bilo delo prof. Petkovića bolj arheološko kakor pa umetnostno zgodovinskega pomena. Ne prištevajoč sem čisto umetnostno zgodovinskih problemov, katere je Petković moral obravnavati že glede na svoj položaj in pedagoške naloge, je napisal celo vrsto monografij in razprav, ki obravnavajo stensko srbsko slikarstvo (n.pr. Manastir Dečani I in II, 1941. — Jedan ciklus slika iz Dečana, Glasnik Srpske kr. akademije, 1930. — Živopis crkve sv. Bogorodice u Patrijaršiji Pećskoj, Izvestija na Blgarski arheologičeski Institut 1927. — Manastir Studenica, Beograd 1924. — Žiča I, II, III, IV, Starinar 1906—1908. — Freske iz unutrašnjeg narteksa crkve u Kaleniću, Starinar 1908. — Manastir Žiča, 1911. — Manastir Ravanica, Beograd 1922. — Itd.). Še več razprav je pa napisal Petković o posebnih problemih v zvezi s srbskim stenskim slikarstvom (n.pr. Jedan problem iz srpske crkvene umetnosti, Glasnik pravoslavne crkve 1907. — Likovi ktitora u starim crkvama srpskim, Nova iskra 1911. — Les monuments de l'ancien art serbe en Macedoine, 1919. — Natpisi i zapisi u starim srpskim crkvama, Starinar 1923, 1924, 1931, 1935. — Priča o prekrasnom Josifu u Sopoćanima, Glasnik Skopskog naučnog društva

1925. — Loza Nemanjića u starom živopisu srpskom, Narodna starina 1926. — Parabola o deset devojaka u staroj srpskoj umetnosti, Raška 1927. — Jedna srpska slikarska škola XIV veka, Glasnik Srpskog naučnog društva 1927. — Ciklus slika iz legende sv. Djordje u Dečanima, Starinar 1928/30. — Portreti iz Psače, Narodna starina 1929. — Freske sa scenama iz života Arsenija I arhiepiskopa srpskoga, Šišičev zbornik 1929. — Un peintures serbes du XIV siecle, Melanges Ch. Diehl 1930. — Jedan ciklus slika iz Dečana, Glasnik Srpskog naučnog društva 1930. — Sv. Sava u staroj srpskoj umetnosti, Bratstvo 1934. — Die Genesis in der Kirche zu Dečani, Izvestija na Blgarski arheološki institut 1936. — Itd.). Poleg takšnih člankov in razprav je Petković nekolikokrat zajel tudi sintetično srbsko stensko slikarstvo. Tako so izredno pomembne njegove izdaje srpskega slikarstva srednjega veka (La peinture serbe du moyen age I in II, 1930 in 1934) ter njegov pregled cerkvenih srbskih spomenikov (Pregled crkvenih spomenika kroz povosnicu srpskog naroda, Srpska akademija nauka 1945).

Poleg dela v umetnostni zgodovini je Petković delal tudi na čisto arheološkem področju. K temu je bil nekoliko primoran zaradi dolgoletne funkcije pomočnika upravnika Narodnega muzeja, po prvi svetovni vojni pa tudi kot upravnik istega muzeja. Vendar pa imamo malo razprav s tega področja, ako izvezamo razna letna poročila o delu Narodnega muzeja, kjer je obsežena tudi arheologija ter nekaj manjših člankov (O iskopavanju Caričina grada 1912 god., Godišnjak Srpske kr. akademije nauka XXVII. — Arheološka iskopavanja za vreme svetskoga rata, 1922. — Antičke skulpture iz Stobia, Starinar 1937. — Iskopavanje Caričina grada kod Lebana u 1936, 1937 i 1938 god., Godišnjak Srpske kr. akademije nauka XLVIII. — Jedan Reljef iz Stobia, Serta Hoffilleriana 1940. — Itd.).

Veliko bolj pomembna od člankov in razprav arheološke vsebine so Petkovićeve terenska arheološka raziskovanja. Dve najdišči sta posebno ozko zvezani z njegovim imenom. Eno so Stobi, drugo pa Caričin grad pri Lebanih blizu Leskova. Stobi, katere je znanstveno v večjem obsegu začel raziskovati Saria, je Petković raziskoval od leta 1927 dalje. Caričin grad, o katerem so domnevali, da je Iustiniana prima in katerega nekdanje ime še danes ni ugotovljeno, je Petković raziskoval že pred prvo svetovno vojno, nadaljeval pa je to delo od 1936 dalje. Petkovićevo ime je pa zvezano tudi z mnogimi drugimi arheološkimi deli, ki so bila opravljena v času, ko je bil on še upravnik Narodnega muzeja in v času, ko je bil predsednik Arheološkega inštituta Srbske akademije znanosti.

Čeprav je smrt prof. Vladimira R. Petkovića prizadela posebno umetnostno zgodovino, je z njim tudi jugoslovanska arheologija izgubila pomembnega delavca in znanstvenika.